

сж били разглеждани, а отъ тѣхъ има 78 случаи за убийство, 69 за грабежъ, 7 за изнасилване, 7 за кражби, прѣдставени като събиране на такса, 14 за подпалване и 81 за обири и разни насилия. Отъ обвиненитѣ, 37 души сж македонски възстаници, отъ които шестима войводи. Кои отъ инструкциитѣ сж били изпълнени и колко отъ тия обвинени сж били наистина осждени, това ние не можахме да узнаемъ, понеже архивата на главния македонски воененъ съдъ е загубена при изпразването на Сересъ. Но ние се научихме, че повече отъ 200 души български войници и четници си излежавали наказанието въ серския затворъ въ момента на изпразването на града. Сжществува основание да се вѣрва, че тогава тѣ сж били пустнати на свобода; прискрѣбно безредие, което, вѣроятно, е можело да бжде избѣгнато. Тия факти доказватъ поне, че въ Македония сж направени значителни усилия, за да се накажатъ изстѣпленията спрѣмо турското население. Но, подобрешието иде късно, а бързото езекутиране на нѣкои по-главни прѣстѣпници още отъ самото начало на войната, сигурно, щѣше да даде утѣшителенъ резултатъ.

Общественото мнѣние у балканскитѣ народи не осжда съ сжщата строгость извършенитѣ отъ християни върху мюсюлмани насилия, както незаинтересованитѣ зрители. Това е неизбѣжно по силата на историческитѣ условия. Но, нѣма съмнение, че началницитѣ на българската армия поне сж се опитали да запазятъ честъта на армията и тоя опитъ сполучи впоследствие да подобри поведението на войскитѣ и помощнитѣ чети. За честъ на българското управление трѣба да прибавимъ, че, за да се спре ограбването на мюсюлманитѣ, то издаде единъ декретъ, съ който се обявяваха за невалидни всички сдѣлки по прѣхвърляне имущества, извършени прѣзъ врѣме на войната.

Остава да се спомене за поведението на българитѣ спрѣмо помацитѣ въ една обширна областъ, които българитѣ искаха насила да повърнатъ отново къмъ християнството. Помацитѣ сж българи по народность и езикъ, които въ врѣме на турското завоевание сж били насила обѣрнати въ мохамедани. Тѣ не говорятъ турски и сж запазили нѣкои християнски обичаи, но обстоятелствата, въ повечето случаи, сж ги направили фанатични мюсюлмани. Тѣ не сж по-малко отъ 80,000 души въ новозаетитѣ земи, главно на сѣверъ и изтокъ отъ Неврокопъ.

Българскиятъ Св. Синодъ стори намѣрение да ги покрѣсти масово, като за успѣха на дѣлото разчиташе на помощъта на гражданскитѣ и военни власти, безъ да смѣтаме тая на възстаническитѣ чети. Изобщо не стана нужда да се прибѣгва до насилие: заплашванията и вѣроятностьта за тѣхното изпълнение въ случай на непокорность бѣха достатъчни, за да накаратъ цѣли села да възприематъ обрѣда на кръщението. Тая практика бѣ систематично прилагана и дълго врѣме прѣди почването на втората война. Въ повечето околии